

II

(Säädökset, joita ei tarvitse julkaista)

KOMISSIO

KOMISSION PÄÄTÖS,

tehty 8 päivänä toukokuuta 2001,

valtiontuesta, jonka Saksa on myöntänyt Philipp Holzmann AG -nimiselle yritykselle

(tiedoksiannettu numerolla K(2001) 1419)

(Ainoastaan saksankielinen teksti on todistusvoimainen)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

(2001/695/EY)

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 88 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan,

ottaa huomioon sopimuksen Euroopan talousalueesta ja erityisesti sen 62 artiklan 1 kohdan a alakohdan,

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 93 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22 päivänä maaliskuuta 1999 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999 ⁽¹⁾ ja erityisesti sen 7 artiklan 3 kohdan,on mainittujen säännösten mukaisesti kehottanut jäsenvaltiota ja muita asianomaisia esittämään huomautuksensa ⁽²⁾ ja ottaa huomioon nämä huomautukset,

sekä katsoo seuraavaa:

myöhemmin 20 päivänä joulukuuta 1999 päivätyllä kirjeellä.

(2) Komissio ilmoitti Saksalle 16 päivänä helmikuuta 2000 päivätyllä kirjeellä päätöksestään aloittaa EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu menettely.

(3) Saksa esitti 15 päivänä maaliskuuta 2000 päivätyssä kirjeessä huomautuksensa ja toimitti lisätietoja, muun muassa yksityiskohtaisen rakenneuudistussuunnitelman. Komission ja Saksan viranomaisten edustajat tapasivat 20 päivänä maaliskuuta 2000, minkä jälkeen komissiolle toimitettiin vielä lisätietoja 28 päivänä maaliskuuta 2000 päivätyllä kirjeellä.

(4) Komission päätös menettelyn aloittamisesta julkaistiin *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* ⁽³⁾. Siinä komissio kehotti asianomaisia esittämään huomautuksensa tuesta. Komissio sai 15 päivänä toukokuuta 2000 eräältä kilpailijalta huomautuksia, jotka se toimitti Saksalle. Saksa toimitti vastauksensa 1 päivänä elokuuta 2000 päivätyllä kirjeellä.

(1) Komissio sai marraskuussa 1999 tiedotusvälineiden välityksellä tiedon suunnitellusta tuesta Philipp Holzmann AG:lle (jäljempänä PH AG). Komissio pyysi Saksalta yksityiskohtia asiasta 25 päivänä marraskuuta 1999 päivätyllä kirjeellä. Saksa ilmoitti komissiolle 10 päivänä joulukuuta 1999 päivätyllä kirjeellä pääomalinasta, joka valtiollisen Kreditanstalt für Wiederaufbau (jäljempänä 'KfW') on tarkoitus myöntää osana laajempaa rakenneuudistussuunnitelmaa, sekä suunnitelmaan samoin kuuluvasta valtiontakauksesta. Ilmoitusta täydennettiin

(5) Saksan viranomaiset toimittivat pyynnöstä lisätietoja ilmoitetusta tuesta 25 päivänä huhtikuuta 2000, 21 päivänä kesäkuuta 2000, 8 päivänä elokuuta 2000, 17 päivänä elokuuta 2000, 23 päivänä elokuuta 2000, 14 ja 15 päivänä syyskuuta 2000, 18 päivänä lokakuuta 2000, 1, 13 ja 24 päivänä marraskuuta 2000, 14 ja 20 päivänä joulukuuta 2000, 10 ja 24 päivänä tammikuuta 2001, 2 ja 16 päivänä helmikuuta 2001, 14 päivänä maaliskuuta 2001 sekä 4 päivänä huhtikuuta 2001.

⁽¹⁾ EYVL L 83, 27.3.1999, s. 1.⁽²⁾ EYVL C 110, 15.4.2000, s. 2.⁽³⁾ Ks. alaviite 2.

- (6) Komissio sai 31 päivänä elokuuta 2000 tietää KfW:n aikomuksesta myöntää PH AG:lle laina ja se lähetti samana päivänä Saksan viranomaisille tietopyynnön.
- (7) Saksa toimitti komissiolle lisätietoja lainasta 11 päivänä syyskuuta 2000, 9 päivänä lokakuuta 2000 ja 1 päivänä marraskuuta 2000 päivätyillä kirjeillä. Komission ja Saksan viranomaisten edustajat tapasivat ja keskustelivat asiasta 19 päivänä lokakuuta 2000. Saksan viranomaiset toimittivat komissiolle KfW:n ja Philipp Holzmann AG:n välillä 8 päivänä joulukuuta 2000 tehdyn sopimuksen 8 päivänä tammikuuta 2001 päivätyllä kirjeellä ja lisätietoja 10 päivänä tammikuuta 2001 päivätyllä kirjeellä.
- (10) PH AG eri toimipisteineen toimii rakentamisen ydin-
alalla. Tärkeimmät tytäryhtiöt toimivat seuraavilla aloilla:
- Tie- ja muu liikenne- ja rakentaminen: Deutsche Asphalt Gruppe
 - Valmiit betonielementit ⁽⁴⁾: Imbau-Gruppe
 - Kiinteistöhallinto: Holzmann Technischer Service GmbH (HSG)
 - Maanalainen rakentaminen: Franki-Gruppe, Möbius Baugesellschaft (50 %)
 - Lämmitys-, tuuletus- ja ilmastointitekniikka: Scheu + Wirth AG
 - Projektinhoito: Ph. Holzmann Bau Projekt AG
 - Teräsrakentaminen: Lavis

II YKSITYISKOHTAINEN KUVAUS TUESTA

Philipp Holzmann -konserni

- (8) PH AG on yksi Saksan suurimmista rakennusliikkeistä. Oman arvionsa mukaan yritys oli tytäryhtiöidensä kanssa vuoteen 1998 Saksan toiseksi suurin rakennuspalvelujen tarjoaja. Sen jälkeen se on ollut kolmanneksi suurin. Philipp Holzmann -konserni toimii erilaisten rakennushankkeiden ideoinnin, suunnittelun, kehittämisen ja toteutuksen alalla. Rakentamisen ydintoiminta käsittää maanpäällisen ja -alaisen rakentamisen teollisuusrakentamisen, asuntorakentamisen ja julkisen rakentamisen alalla. Muita toimialoja ovat tie- ja teräsrakentaminen sekä rakennusten hoito ja huolto. Holzmann-konsernilla on maailmanlaajuisia toimintaa tytäryhtiöidensä kautta — erityisesti Euroopassa ja Yhdysvalloissa, mutta myös Aasiassa.
- (9) Vuonna 1999 konsernin rakennustuotanto oli yhteensä 12,08 miljardia Saksan markkaa (6,2 miljardia euroa), joista 5,6 miljardia Saksan markkaa (2,9 miljardia euroa) kertyi Saksassa. PH AG:n rakennustuotanto vuonna 1999 oli 2,3 miljardia Saksan markkaa (1,2 miljardia euroa). Samana vuonna konsernin myynti oli 8,9 miljardia Saksan markkaa (4,55 miljardia euroa) ja PH AG:n 2,2 miljardia Saksan markkaa (1,1 miljardia euroa). Konsernilla oli vuoden 1999 lopussa yli 28 000 työntekijää, joista noin 16 000 Saksassa. Näistä puolestaan noin 5 000 oli PH AG:n palveluksessa. Muissa maissa, kuten Yhdysvalloissa, Ranskassa, Itävallassa, Alankomaissa, Espanjassa ja Thaimaassa konsernin palveluksessa oli yli 12 000 työntekijää.
- (11) Konsernin kansainvälisestä liiketoiminnasta vastaavat Philipp Holzmann International, Frankfurt, sekä eri tytäryhtiöt. Liiketoiminnasta Yhdysvalloissa vastaa suoraan J.A. Jones Inc, Itävallassa Philipp Holzmann Österreich GmbH ja Ast-Holzmann Baugesellschaft mbH. Kansainvälisessä rakennustuotannossa konserni oli vuonna 1998 omien tietojensa mukaan eurooppalaisista rakennusliikeistä seitsemäntenä ⁽⁵⁾.
- (12) Ennen marraskuun 1999 kriisiä ja sitä seurannutta rakenneuudistusta suurimmat osakkeenomistajat olivat belgialainen Gevaert-yhtymä (noin 30 %) ja Deutsche Bank AG (noin 15 %), muiden osakkeiden omistus oli hajallaan. Vuonna 2000 toteutetun pääomankorotuksen jälkeen suurimmat osakkeenomistajat ovat Deutsche Bank (noin 20 %), Gevaert (noin 13 %) sekä muut pääomankorotukseen osallistuneet pankkisyndikaatin jäsenet.
- (13) Liiketoiminnan tappiollisen kehityksen jälkeen PH AG aloitti vuosina 1997 ja 1998 kattavan rakenneuudistusohjelman. Marraskuussa 1999 yritys kuitenkin totesi vuoden 1999 tappioiden yllättäen olevan huomattavat, noin 1,2 miljardia euroa. Vuonna 2000 valmistuneessa tilintarkastuksessa vuoden 1999 todelliset tappiot osoittautuivat konsernitasolla 1,39 miljardiksi euroksi PH AG:n tappioiden ollessa 1,4 miljardia euroa. Vuosina 1993—1999 konsernin kokonaistappiot olivat yli 3 miljardia euroa.
- (14) PH AG jätti Frankfurt/Mainin tuomioistuimelle 23 päivänä marraskuuta 1999 hakemuksen selvitystilaan asettamisesta. Selvitystila oli tarpeen, koska velkojapankit eivät päässeet sopimukseen panoksestaan PH AG:n hallituksen ja konsulttitoimiston laatimaan rakenneuudistussuunnitelmaan.

⁽⁴⁾ Holzmannin määritelmän mukaan kuuluu ydintoimintaan.

⁽⁵⁾ Kilpailijoiden Euroopan tai yhteisön laajuisia rakennustuotanto- tai liikevaihtolukua ei ollut saatavilla. Oman arvionsa mukaan Holzmann on kuitenkin kaukana kärjestä, jos perustana pidetään Euroopan tai yhteisön laajuisia rakennustuotantoa tai liikevaihtoa.

Rakenneuudistukset

(15) Hakemus selvitystilaan asettamisesta peruttiin 24 päivänä marraskuuta 1999, koska velkojat pääsivät sopimukseen rakenneuudistuksen periaatteista sen jälkeen kun Saksan liittotasavallan hallitus oli ilmoittanut seuraavista tukitoimenpiteistä:

a) Julkisen pankin Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW) myöntämä 150 miljoonan Saksan markan (76,7 milj. euroa) pääomalaina, jonka korko on Euribor korotettuna 3,5 prosentilla. Lainan takaisinmaksuaika ulottui aluksi 30 päivään heinäkuuta 2001, mutta sitä oli mahdollista pidentää enintään 12 kuukautta. Järjestelypalkkio on 0,5 prosenttia vuodessa.

b) Liittovaltion enintään kahdeksi vuodeksi myöntämä 100 miljoonan Saksan markan (51,1 milj. euroa) takaus 125 miljoonan Saksan markan (63,9 milj. euron) lainalle. Takauspalkkio on 1,0 prosenttia vuodessa.

(16) Molemmat toimenpiteet ilmoitettiin joulukuussa 1999 rakenneuudistustukina ja osana kokonaisvaltaista rakenneuudistussuunnitelmaa, johon sisältyi sekä operatiivisia että rahoituksellisia toimenpiteitä. Samalla Saksa esitteli yleiset periaatteet, joissa kuvailtiin vain muutamia operatiivisia toimenpiteitä kunnolla. Perusperiaatteita oli tarkoitus tarkentaa joulukuussa 1999 ja tammikuussa 2000.

(17) Operatiivisiin toimenpiteisiin kuului a) noin 5 000 työpaikan vähentäminen, b) aluetoimistojen vähentäminen Saksassa, c) kaikkien yksikköjen saattaminen voitollisiksi, d) kustannusten leikkaaminen radikaalisti, e) valvontajärjestelmien ja prosessihallinnan parantaminen, f) kotimaan liiketoimintojen yhdistäminen sekä g) tytäryhtiöiden ja osakkuuksien uudelleenjärjestely.

(18) Ilmoituksen mukaan rahoitustoimenpiteet muodostuivat pääasiassa yhteensä yli 1,5 miljardin Saksan markan maksuvalmiustuesta ja uudesta pääomasta. Varat saadaan saksalaisilta pankeilta ("pankkisyndikaatti"), jotka jakavat osuutensa todennäköisiä tappioita

koskevan "value at risk" -periaatteen mukaisesti. Tärkeimpiin toimenpiteisiin kuuluvat pääoman alentamista seurannut käteispääoman korotus, joka merkitsi PH AG:lle 647 miljoonaa euroa uutta pääomaa, 396 miljoonan euron suuruisen konvertointioikeuksien ostaminen ("Wandelgenüßrechte") ja yli 500 miljoonan euron syndikoitu luotto.

(19) Ilmoituksen mukaan tuet ovat "vaa'ankieliasemassa", mitä tulee pankkien jo jonkin aikaa keskusteleman rakenneuudistussuunnitelman toteuttamiseen.

Menettelyn aloittamisen syyt

(20) Päätöksessään EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdan mukaisen muodollisen tutkintamenettelyn aloittamisesta komissio luokitteli tutkittavat toimenpiteet EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa ja ETA-sopimuksen 61 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi valtiontueksi, koska ne vääristävät tai uhkaavat vääristää kilpailua ja vaikuttavat jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Pääomalainan myönsi Saksan liittotasavallan "edun vuoksi" valtion omistama KfW, takuun Saksan liittohallitus. Näin ollen molemmat toimenpiteet olivat perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja "jäsenvaltion myöntämiä tai valtion varoista myönnettyjä" tukia. PH AG ja sen tytäryhtiöt harjoittavat Euroopan laajuista toimintaa. Koska mainitut toimenpiteet paransivat yrityksen taloudellista tilannetta, ne olivat omiaan vaikuttamaan muista jäsenvaltioista peräisin olevien kilpailijoiden asemaan⁽⁶⁾ ja siten myös jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Koska ilmoituksen sanamuoto oli epäselvä, komissio ei ollut varma, oliko osa tuista, nimittäin KfW:n pääomalaina, jo maksettu yritykselle. Tämän vuoksi Saksalta pyydettiin selvennystä.

(21) Alustavassa arviossaan komissio tuli siihen tulokseen, että ilmoitetut tuet oli arvioitava valtiontuesta vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseksi ja rakenneuudistukseksi annettujen suuntaviivojen⁽⁷⁾ (jäljempänä "suuntaviivat") mukaisesti eikä muita yhteisön suuntaviivoja voitu soveltaa. Komissio katsoi lisäksi, että tuet eivät muodoltaan vastanneet pelastamistukea koskevien suuntaviivojen määräyksiä. Komissio perusti alustavan arviointinsa rakenneuudistustukien myöntämiselle suuntaviivojen 3.2.2 kohdassa asetettuihin edellytyksiin. Komissio yhtyi Saksan ilmoituksessa esittämään käsitykseen, että PH AG on suuntaviivojen 2.1 kohdassa tarkoitettu vaikeuksissa oleva yritys. Tukitoimenpiteiden soveltuvuus yhteismarkkinoille herätti kuitenkin vakavia epäilyksiä.

⁽⁶⁾ Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 14. syyskuuta 1994 yhdistetyissä asioissa C-278—280/92, Espanja v. komissio (Kok. 1994, s. I-4103).

⁽⁷⁾ EYVL C 288, 9.10.1999, s. 2.

a) Yrityksen elinkelpoisuuden palauttaminen

- (22) Saksa oli tähän mennessä esittänyt yleisluontoisen suunnitelman ("yleiset periaatteet"), jossa määritellään konkreettisesti vain muutamia operatiivisia toimenpiteitä. Tämän vuoksi ei ollut mahdollista arvioida suunniteltuja toimenpiteitä eikä niiden soveltuvuutta ongelmien syynä olevien rakenteellisten puutteiden poistamiseen. Komissio ei myöskään löytänyt suoraa yhteyttä rakenneuudistusperiaatteiden operatiivisen osan ja rahoitustoimenpiteiden välillä, koska ilmoituksesta puuttuivat tiedot suunniteltujen rakenneuudistustoimenpiteiden kustannuksista.
- (23) Ilmoituksesta puuttui myös perusteellinen taloudellinen analyysi, kuten laskelmat seuraavan viiden vuoden voitoista ja tappioista sekä skenaario- ja riskianalyysi, joten komissio ei voinut arvioida esitetyn suunnitelman soveltuvuutta.
- (24) Koska yritystä oli aiemmin johdettu huonosti, komissio epäili myös, riittäisivätkö suunnitellut toimenpiteet kattamaan yrityksen ja sen tytäryhtiöiden kaikki epämääräiset sitoumukset.

b) Kilpailun turhan vääristymisen välttäminen

- (25) Tukien vastapainona ilmoituksessa mainittiin työntekijöiden vähentäminen (konsernin pääkonttorissa ja aluetoimistoissa, osakkuusyhtiöissä ja divestointien kautta). Ilmoituksessa ei kuitenkaan annettu riittävän yksityiskohtaisia tietoja oletetuista vaikutuksista ilmoituksessa merkitykselliseksi luokiteltuihin markkinasegmentteihin.
- (26) Ilmoituksessa mainitun rakennusalan ylikapasiteetin vuoksi komissio epäili lisäksi vahvasti, voitiinko divestointeja ja henkilöstön vähentämistä pitää tuotantokapasiteetin peruuttamattomana supistamisena, ja mietti, eikö kilpailulle koituvia kielteisiä vaikutuksia aiottu tasoittaa millään muilla toimenpiteillä.
- (27) Komissio totesi lopuksi, että Saksa ei ollut esittänyt vertailevaa arviointia taloudellista ja sosiaalisista vaikutuksista, joita tukea saavan yrityksen häviämisestä aiheutuisi, ja numerotiedot puuttuivat. Yrityksen markkina-aseman osalta komissio epäili vahvasti, että Saksa ei ollut antanut tasapainoista kuvaa yrityksen pelastamisen ja rakenneuudistuksen todennäköisistä seurauksista.

c) Tuen rajaaminen vähimmäismäärään

- (28) Saksa ei ollut osoittanut, että tuki oli rajoitettu yrityksen kannattavuuden edellyttämään vähimmäismäärään eikä antanut yritykselle mahdollisuutta nostaa tuotantokapasiteettiaan rakenneuudistussuunnitelman toteuttamisen aikana.
- (29) Koska pankkien väliset keskustelut yrityksen pelastamisesta olivat epäonnistuneet, komissio pyysi Saksalta kaikkia tuen välttämättömyyden osoittamisen kannalta tarvittavia tietoja sekä lisäselvityksiä siitä, minkä vuoksi päädyttiin ilmoituksessa kuvailun kaltaiseen tukeen.
- (30) Komissio totesi, että julkisten pankkien osuus rakenneuudistussuunnitelman rahoituksesta on noin 30 prosenttia. Ilmoituksessa mainittiin, että velkojapankkien osuudet perustuivat niiden todennäköisiin tappioihin ("value at risk"), mutta lisätietoja ei annettu. Komissio arvioi julkisten pankkien osuuksia markkinataloussijoittajaa koskevan periaatteen mukaisesti. Koska komissiolla ei ollut tarkkaa tulkintaa "value at risk" -periaatteesta, se ei voinut sulkea pois mahdollisuutta, että julkisten pankkien osallistuminen rikkoi kyseistä periaatetta ja ehkä merkitsi lisää valtiontukea yrityksille ja oli näin ollen tutkittava.
- (31) Näistä syistä komissio luokitteli ilmoitetut toimenpiteet valtiontueksi ja ilmaisi vakavat epäilynsä niiden soveltuvuudesta yhteismarkkinoille.

III SAKSAN HUOMAUTUKSET

- (32) Saksa vahvisti, että yritykselle ei ollut vielä myönnetty takausta eikä KfW:n pääomallinaa. Takauksesta 9 päivänä joulukuuta 1999 tehtyyn liittovaltion päätökseen sisältyy ilmoittamisvelvollisuutta koskeva varaus, joten takausasiakirjaa ei ole laadittu eikä luottosopimusta tehty. Pääomallinan maksamisen ehtona on sopimuksen mukaan se, että komissio hyväksyy tuen.

Yrityksen elinkelpoisuuden palauttaminen

- (33) Saksa toimitti yksityiskohtaisen rakenneuudistussuunnitelman, jonka konsulttitoimisto oli laatinut ja joka oli esitelty pankkisyndikaatille helmikuussa 2000. Suunnitelmaan sisältyy arvio kilpailusta Saksan rakennusmarkkinoilla sekä analyysi yrityksen ongelmien syistä. Myös keskeneräisiin rakennushankkeisiin liittyvistä mahdollisista riskeistä toimitettiin analyysi.

- (34) Saksa toimitti lisäksi perusteellisia tietoja puutteista, jotka olivat johtaneet yrityksen vaikeuksiin. Tietojen mukaan tappiot johtuivat seuraavanlaisesta kehityksestä pääasiassa Saksassa:
- a) yleinen suuntautuminen ”markkinoiden kehityksen ylittävään kasvuun”, liikevaihtoa ”ostettiin”;
 - b) riskialtis suurten hankkeiden kehittäminen itse, johon osittain sisältyi myös riski projektin johtamisesta rakennusvaiheen päättymisen jälkeen (esimerkiksi ”Kölnarena”);
 - c) Saksan rakennusalan taloudelliset vaikeudet, jotka johtuivat ennen kaikkea rakennuspalveluiden jatkuvasta ylitarjonnasta uusissa osavaltioissa;
 - d) tehoton kustannushallinta ja tehottomat organisaatio-rakenteet;
 - e) tehoton osakkuus- ja konsernirakenne (osittain myös Saksan ulkopuolella).
- (35) Operationaalisiin rakenneuudistustoimenpiteisiin kuului aluetoimistojen ja henkilöstön vähentäminen, kustannusleikkaukset, johtorakenteiden ja kustannusvalvonnan parantaminen sekä osakesalkun tarkistaminen. Osakkuudet, joita vuoden 1999 lopussa oli noin 600, on tarkoitus vähentää 300—350:een tytäryhtiöiden sulautumien, divestointien tai lopettamisen avulla. Tarkoitus on tutkia myös muita divestointi- tai sulautumamahdollisuuksia. Kahden ulkomaalaisen tytäryhtiön, Philipp Holzmann Iberican (Espanja) ja Nord-France SA:n jo suunniteltu lopettaminen on tarkoitus toteuttaa nopeasti. Yrityksen tarkoitus on keskittyä tulevaisuudessa kahteen pääalueeseen, Saksaan ja Yhdysvaltoihin.
- (36) Esitetyn suunnitelman tärkeimmät rakenneuudistustoimenpiteet koskevat Saksaa. Henkilöstön määrää Saksassa on tarkoitus leikata lähes 5 000 henkilöllä, joista noin 3 400 lopettamalla aluetoimistoja ja toteuttamalla muita rationalisointitoimenpiteitä ja yli 1 500 myymällä tytäryhtiöitä. Rationalisointitoimenpiteet on tarkoitus toteuttaa pääosin jo vuonna 2000. Tarkempaa aikataulua muiden saksalaisten tytäryhtiöiden (jotka muodostavat suurimman osan tytäryhtiöistä) paitsi Imbaun, Deutsche Asphaltin, HSG:n ja Scheu- und Wirthin (yhdistetty HSG:hen) myynnistä ei esitetty.
- (37) Vuoden 2001 alussa toimitetut tiedot⁽⁸⁾ sisälsivät tarkistuksia alkuperäiseen suunnitelmaan: Helmikuun 2000 yksityiskohtaisessa suunnitelmassa PH AG:lle ehdotettiin uutta rakennetta, joka muodostui 7 päätoimipisteestä ja 10 muusta toimipisteestä, mikä merkitsi 23 aluetoimiston sulkemista. Muutetussa suunnitelmassa ehdotetaan muitakin päätoimipisteitä suljettavaksi, joten uusi rakenne muodostuu ainoastaan 5 päätoimipisteestä ja 9 muusta toimipisteestä. Suunnitellut rationalisointitoimenpiteet ja sulkemiset merkitsivät noin 3 000 työntekijän irtisanomista; lisäksi 1 800 työntekijää on jättänyt yrityksen muista syistä (ja heidät on korvattu noin 700 uudella työntekijällä). Aluetoimistojen sulkeminen merkitsee vielä 300—350 työntekijän lähtemistä yrityksestä: jo toteutetut divestoinnit olivat kohdistuneet Saksassa 300 työntekijään ja henkilöstön vähentäminen neljässä tytäryhtiössä oli vienyt 700 työpaikkaa. Yhden tytäryhtiön lopettaminen merkitsi vielä 300 työpaikan katoamista. Myös suunnitelmat muiden tytäryhtiöiden divestoinneista on konkretisoitu (koskevat nyt esimerkiksi Deutsche Asphaltia), ja ne johtavat vielä 3 000 työpaikan vähenemiseen konsernissa⁽⁹⁾. Näin ollen rakenneuudistustoimenpiteet koskivat tai koskevat yhteensä yli 7 000 työntekijää eli paljon useampaa kuin alunperin oli tarkoitus. Jo toteutettujen tai suunnitteilla olevien divestointien liikevaihto Saksassa on noin 360 miljoonaa euroa. Ranskan ja Espanjan tytäryhtiöitä jo koskevien toimenpiteiden lisäksi ulkomailla myytiin myös Itävallan ja Alankomaiden tytäryhtiöitä. Kyseiset sulkemiset ja divestoinnit koskivat yhteensä noin 270 miljoonan euron liikevaihtoa ja noin 1 300 työntekijää.
- (38) Konsernin toiminta Saksassa on tarkoitus keskittää rakennusalan ydintoimintaan ja kiinteistöhallintoon. Rakennusalan ydintoiminta painottuu tulevaisuudessa suuriin rakennushankkeisiin. Muilla aloilla toimivat saksalaiset tytäryhtiöt on tarkoitus myydä tai niitä on tarkoitus pienentää. Lisäksi Holzmann vetäytyy esimerkiksi ”Kölnarenan” kaltaisesta riskialttiista projektin kehittämisestä ja johtamisesta. Komissio sai pyynnöstään seuraavia tietoja tai arvioita liikevaihdon kehityksestä ydinliiketoiminnan kolmella suurimmalla segmentillä⁽¹⁰⁾:

⁽⁸⁾ Saksan kirje 2. helmikuuta 2001 ja 14. maaliskuuta 2001.

⁽⁹⁾ Saksan kirje 4. huhtikuuta 2001.

⁽¹⁰⁾ Saksan kirje 4. huhtikuuta 2001.

Hankkeen koko, milj. Saksan markkaa (milj. euroa)	Holzmannin liikevaihdon osuus rakennusalan ydintoiminnan kolmella segmentillä ⁽¹⁾		
	1999	2000	2001
< 5 (2,56)	21 %	18 %	10 %
5—40 (2,56—20,5)	54 %	41 %	40 %
> 40 (20,5)	25 %	41 %	50 %
Yhteensä % (miljoonaa euroa)	100 % (1 943)	100 % (1 636)	100 % (1 278)

⁽¹⁾ Taulukossa PH AG eri toimipisteineen sekä Imbau ja Franki sisältyvät ydintoimintaan.

- (39) Suunniteltuja divestointeja tarkennettiin ja konkretisoitiin maaliskuussa 2001. Nyt on tarkoitus myydä myös Deutsche Asphalt ja 50 prosentin osakkuus Möbiuksessa. Lavis on tarkoitus lopettaa. Scheu und Wirthin ja Frankin toimintaa on tarkoitus supistaa (katso johdanto-osan 51 kappale).
- (40) Rakenneuudistussuunnitelman muihin toimenpiteisiin kuuluu työntekijöiden osallistuminen työaika pidentämällä (arviolta 64 milj. euroa), eläketurvayhdistyksen osuus (noin 7 milj. euroa/vuosi), tehokkuuden nosto / säästöt (muun muassa materiaalit, alihankkijat, arviolta yhteensä yli 225 milj. euroa) sekä maksuvalmiuden parantaminen divestointien avulla ja vähentämällä velkaantuneisuutta, yhteensä noin 300 miljoonaa euroa.
- (41) Saksa toimitti 2 päivänä helmikuuta 2001 päivätyllä kirjeellä arvion rakenneuudistuskustannuksista ja vastaavasta rahoitustarpeesta.
- (42) Rakenneuudistuskustannukset sekä selvitystilalta välttymisen edellyttämät tasetoimenpiteet ovat arviolta seuraavat:

1. Selvitystilän estäminen	665 miljoonaa euroa
2. Likviditeetti / oman pääoman korotus	1 043 miljoonaa euroa
3. Kustannukset Kölnarena, City-Carree Magdeburg ja Sun Flower Tower -hankkeiden päättämisestä	199 miljoonaa euroa
4. Henkilöstö	103 miljoonaa euroa
5. Divestoinnit, tytäryhtiöiden sulkeminen ja rakenneuudistus, arvostuserät	162 miljoonaa euroa
6. Konkurssimenettelystä aiheutuvat lisäriskit	141 miljoonaa euroa
Yhteensä 2—6	1 648 miljoonaa euroa

Nämä kustannukset on tarkoitus kattaa seuraavilla varoilla:

1. Etuoikeusjärjestyksen muuttaminen (tasemenettely)	665 miljoonaa euroa
2. Pääoman korotus	647 miljoonaa euroa
3 Kohdan 1 luottojen muuttaminen pääomaksi (konvertointioikeudet)	391 miljoonaa euroa
4. Käteinen toimenpiteestä 3	5 miljoonaa euroa
5. Syndikoitu luotto	511 miljoonaa euroa
6. KfW:n pääomalaina + taattu pankkilaina	141 miljoonaa euroa
Yhteensä 2—6	1 695 miljoonaa euroa

- (43) Niin kutsuttu "asset deal", jonka kirjanpitoarvo on yhteensä 621 miljoonaa euroa ja markkina-arvo noin 675 miljoonaa euroa, koski 33 hankkeen myyntiä hankkeen alun perin rahoittaneelle rahalaitokselle. "Special Purpose Vehicle" (SPV) koski 83 hanketta, joita rahoituslaitokset eivät olleet rahoittaneet ja joiden markkina-arvo oli yhteensä arviolta 281 miljoonaa euroa, ja kattoi omaisuuden myynnin muille kuin konserniyhtiöille. Suunnitelmiin kuului myös rakennuksen "Taunusanlage" myynti. Myyntitoimenpiteiden päätarkoituksena oli maksaa syndikoitu luotto takaisin (ja sitä kautta supistaa taseen loppusumma eli sekä vastaavia että vastattavia) ja mahdollisesti saada lisävaroja maksuvalmiusvaraukseen. Mainittu 511 miljoonan euron syndikoitu luotto oli tarkoitettu maksaa vuonna 2000, viimeistään 30 päivänä marraskuuta 2000. Kiinteän omaisuuden arvostukseen liittyvien erimielisyyksien ja joidenkin organisatoristen ongelmien vuoksi aikataulussa ei pysytty (katso johdanto-osan 59 kappaleesta eteenpäin).
- (44) Lisäksi toimitettiin vuosia 2000—2004 koskeva liiketoimintasuunnitelma, johon sisältyi vaatimusten mukaisesti kolmeen eri skenaarioon — hyvä kehitys, keskiverto tai "realistinen" kehitys sekä huono kehitys — perustuva tuotanto- ja maksuvalmiussuunnitelma sekä voitto- ja tappiolaskelma, sekä riskianalyysi, joka kohdistui erityisesti maksuvalmiusvaraukseen erilaisissa olosuhteissa. Voidaan todeta, että alkuperäinen rakenneuudistussuunnitelma perustui hyvään kehitykseen, mutta suunnitelmaa mukautettiin todelliseen kehitykseen. Hyvään kehitykseen ja huonoon kehitykseen perustuvan skenaarion tärkeimmät erot koskivat poikkeamia toiminnallisuudessa ja vuotuisessa kokonaistuloksessa sekä tähän liittyviä eroja tarpeellisissa maksuvalmiusvarauksissa. Maksuvalmiustarvetta korotettiin laskelmissa 480—490 miljoonaa euroa siltä varalta, että kehitys toteutuu huonoimman skenaarion mukaisena eli keskeiset toimenpiteet kuten kiinteän omaisuuden myynti ja velkaantuneisuuden vähentäminen viivästyvät tai myöhemmin myytäväksi tarkoitetuissa tytäryhtiöissä on ensin toteutettava rakenneuudistuksia.
- (45) Myös vuoden 1999 tilintarkastuskertomus sekä tietoja sopimusten ja velvoitteiden irtisanomisista ja näihin liittyvistä riskeistä sekä epämääräisistä sitoumuksista toimitettiin.
- (46) Saksalle tuntui olevan erittäin vaikeaa toimittaa lukuja tai edes arvioita markkinavolyymistä, Holzmannin asemasta kyseisillä kolmella segmentillä sekä rakenneuudistuksen vaikutuksista yrityksen markkina-asemaan. Saksan lähtökohta on, että viime vuosina Holzmann on tipahnut rakennusalalla toiselta sijalta kolmannelle sijalle Hochtiefin ja Walther-yhtymän taakse. Saksan mukaan tämä koskee myös ydinliiketoimintaa, jonka alalla Holzmann on enää ehkä neljänneksi suurin tarjoaja. Markkinaosuuksista Saksa saattoi esittää vain karkeita arvioita. Sekä rakennusalalla yleensä että ydinliiketoiminnan alalla osuus arvioitiin 2—3 prosentiksi. Markkinasegmenttien osalta Saksa esitti seuraavat arviot: pienten rakennushankkeiden alalla 1 prosentti, keski-suurten hankkeiden segmentillä 3—4 prosenttia ja keskittyneet Saksaan. Tämän vuoksi lähes kaikki rakenneuudistustoimenpiteet koskivat Saksaa, kuten myös markkinoita koskevat tiedot. Näiden tietojen perusteella on merkittäviä syitä olettaa, että rakennusmarkkinoiden maantieteellinen ulottuvuus ei ylitä kansallisia rajoja ⁽¹⁾.
- (47) Toimitettujen tietojen perusteella kysyntä rakennusalalla on laskenut Saksassa vuodesta 1995 alkaen. Kehityksen pääsyynä oli rakentamisen valtava kasvu uusissa osavaltioissa kysynnän kasvetta yhdistymisen jälkeen. Vuodesta 1995 markkinoille on ollut tunnusomaista kysynnän laskusta johtuva rakennuspalvelujen ylitarjonta. Saksan antamien tietojen mukaan kotimaan rakennusmarkkinoiden ennustettiin kasvavan 1 prosentin vuonna 2000. Helmikuun 2000 perusteellinen rakenneuudistussuunnitelma sisältää myös markkinatutkimuksen tai -analyysin, jossa ennustetaan alan pitkäaikaista stagnaatiota. Esitettyissä luvuissa ennustetaan investointien kasvavan vuosina 1999—2005 arviolta keskimäärin 1,3 prosenttia ja reaalisen kasvun vuonna 2000 ennustetaan olevan noin 2 prosenttia.
- (48) Esitettyjen tietojen perusteella rakennusalalla voidaan sanoa olevan Saksassa ylikapasiteettia. Saksa viittaa kuitenkin siihen, että toisin kuin valmistusteollisuudessa rakennusalalla kapasiteetti ei muodostu tuotantolaitteista ja tehdashalleista vaan lähes kokonaan henkilöstöstä, ja liikuteltavien koneiden ja laitteiden osuus on vähäisempi ja ne on useimmiten vuokrattu pitkäksi aikaa. Näin ollen kapasiteetin käyttöastetta voidaan — jos ylipäänsä — mitata vain tuotantona per henkilö. Esitetystä arvioista käy ilmi, että tuotanto henkilöä kohti oli vanhoissa osavaltioissa noin 8—10 prosenttia alle huippuvuoden 1994/1995 ja uusissa osavaltioissa noin 20 prosenttia alle kyseisen vuoden.
- (49) Saksa on jakanut rakennusalan ydintoiminnan kolmeen merkitykselliseen markkinasegmenttiin, jotka kertovat Holzmannin tulevasta strategiasta: suurten, keski-suurten ja pienten rakennushankkeiden segmenttiin (katso myös johdanto-osan 38 kappale).
- (50) Saksalle tuntui olevan erittäin vaikeaa toimittaa lukuja tai edes arvioita markkinavolyymistä, Holzmannin asemasta kyseisillä kolmella segmentillä sekä rakenneuudistuksen vaikutuksista yrityksen markkina-asemaan. Saksan lähtökohta on, että viime vuosina Holzmann on tipahnut rakennusalalla toiselta sijalta kolmannelle sijalle Hochtiefin ja Walther-yhtymän taakse. Saksan mukaan tämä koskee myös ydinliiketoimintaa, jonka alalla Holzmann on enää ehkä neljänneksi suurin tarjoaja. Markkinaosuuksista Saksa saattoi esittää vain karkeita arvioita. Sekä rakennusalalla yleensä että ydinliiketoiminnan alalla osuus arvioitiin 2—3 prosentiksi. Markkinasegmenttien osalta Saksa esitti seuraavat arviot: pienten rakennushankkeiden alalla 1 prosentti, keski-suurten hankkeiden segmentillä 3—4 prosenttia ja keskittyneet Saksaan.

Kilpailun turhan vääristymisen välttäminen

- (46) Saksa toimitti 15 päivänä maaliskuuta 2000 päivätyllä kirjeellä tietoja rakennusalan kehityksestä. Koska noin 85 prosenttia Holzmannin noin 4 miljardin euron (1998) suuruudesta yhteisönlajuisesta rakennustuotannosta kertyi Saksasta, myös keskeiset ongelmat olivat

⁽¹⁾ Nämä syyt perustuvat keskittymien valvonnan alalla tehtyihin arvioihin. Saksa viittaa Saksan kilpailuviraston Bundeskartellamtin päätökseen (1995) Holzmannin ja Hochtiefin suunnittelema sulautumasta, ks. Wirtschaft und Wettbewerb 1995, s. 515; ks. myös sulautuma-asia Bank Austria/Creditanstalt, EYVL C 160, 27.5.1997, s. 4, 84, 85 ja 86 kohta.

suurten hankkeiden segmentillä 4—5 prosenttia. Rakentamisen ydintoiminnassa liikevaihto laski vuonna 2000 vielä 16 prosenttia ja vuonna 2001 22 prosenttia. Pienten rakennushankkeiden segmentillä lasku oli 25 prosenttia vuonna 2000 ja vuonna 2001 se lienee 50 prosenttia, keskisuurten hankkeiden segmentillä luvut ovat 35 prosenttia ja 23 prosenttia. Suurten hankkeiden liikevaihto kasvaa arviolta 30 prosenttia vuonna 2000 ja pysyy vuonna 2001 suunnilleen samana tai laskee hiukan.

(51) Saksa on toimittanut perusteellisia tietoja myös divestointien vaikutuksista rakennustoiminnan muihin aloihin. Saksassa Holzmann vetäytyy Deutsche Asphaltin suunnitteilla olevan pikaisen myynnin myötä tierakentamisesta ja asfalttituotannosta. Deutsche Asphalt on alan johtavia yrityksiä, ja sillä on yli 2 500 työntekijää ja noin 300 miljoonan euron liikevaihto. Lisäksi on tarkoitettu lopettaa Laviksen teräsrakennustoiminta (liikevaihto 7 milj. euroa vuonna 2000) ja luopua 50 prosentin osakkuudesta maanalaiseen rakentamiseen erikoistuneesta Möbiuksesta (62 milj. euron liikevaihto). Scheu + Wirthin toimintaa lämmitys-, tuuletus- ja ilmastointiteknikan alalla on tarkoitettu vähentää huomattavasti (nykyinen liikevaihto 91 milj. euroa). (Toiminnan vähentäminen noin 1/3:lla ja yhdistäminen HSG:n kiinteistöhallintoon.) Maanalaisen rakentamisen erityishankkeisiin erikoistuneen Frankin Etelä-Saksan liiketoiminta on tarkoitettu lopettaa. Tämän lisäksi on jo luovuttu ja luovutetaan toiminnasta lukuisilla pienillä markkinasegmenteillä kuten geofysiikka ja erikoistuneet insinööripalvelut.

(52) Mitä tulee muihin jäsenvaltioihin, Holzmann on vetäytynyt kokonaan Ranskasta (vielä vuonna 1999 Pohjois-Ranskasta kertynyt liikevaihto oli noin 5 milj. euroa) ja Espanjasta (PH-Iberica, liikevaihto 80 milj. euroa vuonna 1999). Lisäksi kahdesta itävaltalaisesta tytäryhtiöstä myytiin toinen (Held & Francke, liikevaihto 83 milj. euroa) samoin kuin toinen kahdesta alankomaalaisesta yrityksestä (Hillen & Roosen, liikevaihto 102 milj. euroa).

(53) Saksa toimitti kvantitatiivisen analyysin yrityksen lopettamisesta aiheutuvista sosiaalisista ja taloudellisista vaikutuksista verrattuna rakenneuudistussuunnitelman toteuttamisen sosiaalisiin ja taloudellisiin vaikutuksiin. Analyysi osoittaa, että rakenneuudistuksen seurauksena konsernista on jo nyt kadonnut noin 6 000 työpaikkaa ja alihankkijayrityksistä noin 2 050 työpaikkaa. Selvitystila olisi ollut alihankkijoiden kannalta paljon riskialttiimpi (toimitettujen tietojen perusteella Holzmannin liikevaihdosta noin 2/3 perustuu alihankkijoihin). Saksan

mukaan alihankkijoiden konkurssit olisivat uhanneet noin 37 500:aa työpaikkaa⁽¹²⁾. Lisäksi selitettiin, että selvitystilan toteutuessakin oletettavasti tietty (täsmentämätön) määrä Holzmannin työpaikoista voitaisiin säilyttää ainakin väliaikaisesti perustamalla itsenäisiä yrityksiä. Jos liiketoiminta sen sijaan lopetettaisiin, menetettäisiin kaikki Holzmannin työpaikat ja lopetettaisiin kaikki rakennushankkeet, mistä aiheutuisi erittäin huomattavaa taloudellista vahinkoa kaikille yhteistyökumppaneille ja alihankkijoille.

Tuen rajaaminen vähimmäismäärään

(54) Menettelyn aikana toimitettiin tietoja tuen välttämättömyydestä ja selvityksiä velkojapankkien aiempien neuvotteluiden epäonnistumisesta. Näitä tietoja täydennettiin tapaamisissa Saksan viranomaisten ja kolmen suuren velkojapankin edustajien kanssa helmikuussa ja maaliskuussa 2001. Kaksikymmentä tärkeintä velkojapankkia olivat periaatteessa yksimielisiä rakenneuudistuksen periaatteista mutta eivät omista rahoitusosuuksistaan. Tämä umpikuja johti selvitystilahakemuksen tekemiseen 23 päivänä marraskuuta 1999. Mielipide-erot johtuivat pääasiassa Deutsche Bankin ja muiden pankkien erilaisista intresseistä, koska ensiksi mainittu oli myös suurin osakas ja jälkimmäiset olivat ainoastaan velkojia. Tämän vuoksi osa pankeista ei ollut samaa mieltä varsinkaan osallistumisesta pääomankorotukseen. Vaikka Deutsche Bank korotti omaa osuuttaan huomattavasti, puuttuvaa rahoitusta ei saatu kokoon, joten selvitystilahakemus oli väistämätön.

(55) Mainittu vaje johtui Saksan antamien tietojen mukaan ennen kaikkea yli 141 miljoonan euron lisäriskeistä (seisokista aiheutuvat kustannukset mukaan luettuina). Saksan liittohallituksen lupaus myöntää mainitut tuet poisti vajeen, ja selvitystilahakemus peruttiin 24 päivänä marraskuuta 1999.

(56) Myös julkisten pankkien osallistumisesta tärkeimpien velkojapankkien syndikaattiin ja "value at risk" -periaatteesta toimitettiin yksityiskohtaisia tietoja. Niiden mukaan velkojasyndikaatissa oli yhdeksän julkista pankkia, joiden kokonaisuudet ovat 26 prosenttia (pääoman korotus) tai 33 prosenttia (syndikoitu luotto). Sekä julkisten että yksityisten pankkien yksittäiset osuudet laskettiin niiden saamisten perusteella. Suurimpana osakkeenomistajana Deutsche Bankin osuus oli suurin. Saksa toimitti lisäksi asiakirjoja, joista ilmenevät pankkien saamiset ja niiden pohjalta lasketut osuudet.

⁽¹²⁾ Arvioon sisältyy erilaisia riskitodennäköisyyksiä erityyppisille alihankkijoille sen mukaan, kuinka suuri osa liikevaihdosta riippui Holzmannista (sekä absoluuttisesti että suhteellisesti).

IV ASIANOMAISTEN HUOMAUTUKSET

(57) Sen jälkeen kun komission päätös menettelyn aloittamisesta oli julkaistu, yksi kilpailija toimitti seuraavan huomautuksen: Tuki merkitsee kilpailuetua Holzmannille, vaikka yritys on harjoittamansa polkumyynnin vuoksi itse vastuussa vaikeuksistaan. Muut yritykset sen sijaan eivät ole saaneet valtiontukea. Tuen ansiosta Holzmann pystyy jatkamaan polkumyynnihinnoitteluaan. Tuen vastapainoksi ajateltu Holzmannin työpaikkojen vähentäminen toteutetaan myymällä tytäryhtiöitä, mutta jäljelle jäävissä tytäryhtiöissä työaika sen sijaan pitenee, jolloin työpaikkojen vähentämisen vaikutus häviää. Pankkisyndikaattiin osallistuu myös julkisia pankkeja, mikä voi merkitä (piilotettua) lisätukea.

V SAKSAN VASTAUS ASIANOMAISTEN HUOMAUTUKSIIN

(58) Saksa vastasi huomautuksiin seuraavasti: Valtiontuki ja työntekijöiden panos ovat määräaikaista eivätkä siten tuo yrityksille kilpailuetua tai vaikuta sen hintapolitiikkaan. Holzmann on lisäksi luvannut, että kyseisiä tukia ei käytetä kilpailutarkoituksiin. Lisäksi Holzmann aikoo luopua massatuotannosta, vähentää rakennustuotantoaan 39 prosenttia vuosina 1998–2001 ja leikata henkilöstöään jopa 49 prosenttia. Julkiset pankit ovat Holzmann velkoja samalla lailla kuin yksityiset pankitkin ja kuuluvat siten tärkeimpiin, niin sanottuihin ydinpankkeihin, jotka osallistuvat rakenneuudistustoimenpiteisiin "value at risk" -osuutensa mukaisesti. Tätä ei voida pitää valtiontukena.

VI PANKKISYNDIKAATIN JA KfW:N UUDET LUOTOT

(59) Syndikoitu luotto oli tarkoitus maksaa takaisin viimeistään 30 päivänä marraskuuta 2000. Kesällä 2000 kävi kuitenkin ilmeiseksi, että suunnitelma ei tältä osin pitänyt, mikä johtui ennen kaikkea siitä, että omaisuuden myynti ei toteutunut suunnitellulla tavalla eikä suunnitellussa ajassa. Koska Holzmann ja pankit olivat eri mieltä omaisuuserien arvosta, "asset dealin" laajuutta jouduttiin supistamaan huomattavasti ja Holzmann voi nyt myydä monet hankkeet itse. Näin ollen kyseisten omaisuuserien myynti vie enemmän aikaa kuin oli tarkoitus. Samoin SPV:n rakennetta muutettiin, joitain hankkeita poistettiin ja joitain lisättiin, mikä viivästytti toteuttamista. Myös Taunusanlagen myynti on viivästynyt.

(60) Sen lisäksi, että omaisuuserien myynti suunnitelmien mukaisesti osoittautui vaikeaksi, tilannetta vaikeutti se, että ilmoitettuja tukia ei voitu maksaa yritykselle, koska komission tutkimukset olivat kesken.

(61) Tämän vuoksi 511 miljoonan euron luoton (1 miljardia Saksan markkaa, "I syndikoitu luotto") takaisinmaksua oli lykättävä. Lisäksi KfW:n oli tarkoitus myöntää 63,9 miljoonan euron (125 milj. Saksan markan) lisäluotto.

(62) Komissio kuuli näistä suunnitelmista 31 päivänä elokuuta 2000 ja lähetti jo samana päivänä tietopyynnön. Vastauskirjeessään 11 päivänä syyskuuta 2000 Saksa ilmoitti suunnitellun lainan koron (Euribor korotettuna 2,95 prosentilla), järjestelypalkkion (0,5 %/vuosi) sekä senioriteettiperiaatteen ohella tärkeimmän ehdon: lainan saa käyttöön vain, jos muut lainat on käytettyjä maksettu takaisin. Kyseisen lainan myöntämisen ehdoksi ilmoitettiin I syndikoidun luoton jatkaminen vähintään 95 miljoonalla eurolla (185 milj. Saksan markalla).

(63) Koska ei ollut selvää, milloin kyseiset toimenpiteet oli tarkoitus toteuttaa ja millainen oli syndikoidun luoton ja KfW:n luoton välinen suhde myöntämisen ja takaisinmaksun osalta, komissio toimitti 20 päivänä syyskuuta 2000 ja 22 päivänä marraskuuta 2000 lisää tietopyyntöjä, joihin Saksa vastasi (katso johdanto-osan 7 kappale). Komissio järjesti lisäksi 19 päivänä lokakuuta 2000 tapaamisen Saksan viranomaisten ja KfW:n edustajien sekä Holzmannin konsulttien kanssa. Luottosopimukset toimitettiin 8 päivänä tammikuuta 2001 ja lopulliset vastaukset saatiin 10 päivänä tammikuuta 2001. Niiden mukaan seuraavat rahoitukselliset rakenneuudistustoimenpiteet tulivat voimaan 1 päivänä joulukuuta 2000:

a) I syndikoidun luoton takaisinmaksuaikaa pidennettiin siten, että käyttöön otetun erän (171 milj. euroa) takaisinmaksupäivä siirtyi 31 päivään tammikuuta 2001⁽¹³⁾.

b) Pankkisyndikaatti myönsi uuden 256 miljoonan euron (500 milj. Saksan markan) syndikoidun luoton ("II syndikoitu luotto") 29 päivään marraskuuta 2001 asti. Korkeus oli Euribor korotettuna 2,95 prosentilla, järjestelypalkkio 0,5 prosenttia vuodessa.

c) KfW myönsi 63,9 miljoonan euron (125 milj. Saksan markan) luoton (KfW II) 29 päivään marraskuuta 2001. Korkeus ja järjestelypalkkio olivat samat kuin II syndikoidun luoton.

⁽¹³⁾ Uusien, 15. tammikuuta 2001 toimitettujen tietojen mukaan I syndikoitu luotto on tarkoitus maksaa takaisin 16. maaliskuuta 2001, koska omaisuuden myynti on jälleen viivästynyt.

Muita voimassa olevia luottoja jatkettiin 29 päivään marraskuuta 2001, elleivät ne kuuluneet konvertointioikeuksien piiriin.

(64) II syndikaattiluotto ja KfW II ovat suoraan sidoksissa toisiinsa. KfW II voidaan ottaa käyttöön vasta siinä vaiheessa, kun muut luotot on käytetty (senioriteettiperiaate). Takaisinmaksu perustuu omaisuuden myyntiin (asset deal ja oma markkinointi) ja on suhteutettu II syndikoituun luottoon. Kun II syndikoitua luottoa on otettu käyttöön 95 miljoonaa euroa (185 milj. Saksan markkaa) tai vähemmän, KfW:n luotto maksetaan ensin takaisin. II syndikoidun luoton lainamäärää vähennetään jokaisen takaisinmaksun myötä 95 miljoonaan euroon asti. Luottoa on joka tapauksessa vähennettävä 31 päivään maaliskuuta 2001 mennessä 51 miljoonalla eurolla ja 30 päivään kesäkuuta mennessä 128 miljoonalla eurolla. Nämä vähennykset tulevat automaattisesti voimaan, ellei niitä ole toteutettu jo aikaisemmin lyhentämällä velkaa omaisuuden myynnistä saatujen tulojen avulla. Tällaisessa poikkeuksellisessa tilanteessa KfW II:ta vähennetään vastaavasti. Tavanomaisessa tilanteessa KfW II:n luottolimiitti voidaan käyttää kokonaan 30 päivään lokakuuta 2001 ja se on maksettava kokonaan takaisin 29 päivään marraskuuta 2001 mennessä.

(65) Saksan tulkinnan mukaan KfW II ei ole tukea. Luoton ehdot ovat liittohallituksen käsityksen mukaan markkinoilla tavanomaiset, koska korko vastaa velkojapankkien myöntämän II syndikoidun luoton korkoa ja senioriteettiperiaatteen vuoksi KfW II:n riski on pienempi. Saksa on lisäksi toimittanut ABN AMRO -pankin Holzmannille lähettämän kirjeen, jonka mukaan "reittaamattomalle" yritykselle myönnettyä takaamatonta luottoa, jonka korko on Euribor korotettuna 2,95—3,5 prosentilla, pidetään markkinoilla tavanomaisena. Saksa totesi myös, että toisin kuin pääomalinassa KfW II -luotossa ei ollut kyse Saksan liittovaltion edusta ("Zuweisungsgeschäft"), vaan luoton myönsi KfW:n niin sanottu kaupallinen yksikkö. Lisäksi Saksan 10 päivänä tammikuuta 2001 päivätyssä kirjeessä todettiin, että KfW II oli tarkoitettu "tavanomaisen liiketoiminnan" rahoittamiseen ja ilmoitetut tuet (kuten takaus) oli tarkoitettu vaikeuksissa olevan yrityksen rakenneuudistusvaiheen tukemiseen.

(66) KfW II:sta ja II syndikoidusta luotosta tehtyjen, 8 päivänä tammikuuta 2001 toimitettujen sopimusten johdanto-osissa viitataan kuitenkin yksiselitteisesti Holzmannin rakenneuudistukseen. Niissä todetaan, että rakenneuudistussuunnitelmaa I, jonka toteuttaminen on jo aloitettu ja jota varten myönnettiin I syndikoitu luotto, on muuttuneen tilanteen vuoksi tarkistettu ja tarkistettu rakenneuudistussuunnitelma on esitelty

pankeille. Molemmat luottolimiitit on tarkoitettu maksuvalmiustarpeen kattamiseen ja ovat sidoksissa suunniteltujen rakenneuudistustoimenpiteiden toteuttamiseen.

VII ARVIO TUKITOIMENPITEISTÄ

(67) Tukitoimenpiteet ovat omiaan parantamaan PH AG:n taloudellista tilannetta. Yritys tytäryhtiöineen on yksi suurimmista rakennuspalvelujen tarjoajista Saksassa, jossa syntyy 85 prosenttia sen yhteisön laajuisesta noin 4 miljardin euron tuotannosta (vuoden 1998 tilanne konsernitason). Philipp Holzmann -konsernilla on merkittävää toimintaa myös muissa jäsenvaltioissa kuten Alankomaissa ja Itävallassa, kuten sillä oli aiemmin Espanjassa ja Ranskassa. Rakenneuudistuksen jälkeen yritys harjoittaa ulkomaan toimintaa yhteisössä ennen kaikkea Itävallassa. Kyseiset toimenpiteet vaikuttavat todennäköisesti kilpailijoihin Saksassa ja muissa jäsenvaltioissa ja näin ollen vääristävät tai uhkaavat vääristää kilpailua sekä vaikuttavat jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

KfW:n pääomalinana ja valtiontakaus

(68) KfW on valtion omistama pankki, jonka tarkoitus on myöntää pääomalinana "Saksan liittotasavallan edun vuoksi". Koska valtiontakauksen myöntää liittohallitus, molempia toimenpiteitä on pidettävä EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuina valtion myöntäminä tai valtion varoista myönnettyinä tukina.

(69) Saksa ei kiistä tätä tulkintaa EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn aloittamista koskevassa vastineessaan. Komissio vahvistaa perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn aloittamisen yhteydessä ilmaisemansa käsityksen.

KfW:n myöntämä luottolimiitti

(70) Toisin kuin Saksa väittää, myös luottolimiitti (KfW II), jonka KfW myönsi pankkien myöntämän uuden syndikoidun luoton (II syndikoitu luotto) yhteydessä ja joka tuli voimaan 1 päivänä joulukuuta 2000, on komission käsityksen mukaan valtiontukea.

(71) Ensinnäkään Saksan selitys, että toisin kuin pääomalinana, KfW H:ta ei myönnetty Saksan liittotasavallan edun vuoksi ("Zuweisungsgeschäft"), vaan sen myönsi KfW:n kaupallinen yksikkö, ei ole vakuuttava. Saksa ei ole toimitannut todisteita siitä, että KfW II:n myönsi KfW:n kaupallinen yksikkö tai että KfW:llä on kaksi selvästi toisistaan erillistä toimialaa.

(72) Saksan perustelu, että KfW II myönnettiin markkinaehtoisena, ei sekään vakuuta ottaen huomioon vallitsevat olosuhteet ja Holzmannin taloudellisen tilanteen syksyllä 2000, jolloin uudesta luottolimiitistä neuvoteltiin ja se myönnettiin.

(73) Pitää paikkansa, että KfW II:n ja II syndikoidun luoton korko ja järjestelypalkkio sekä takaisinmaksuehdot ovat samanlaiset (eli molempien luottojen suhteutettu takaisinmaksu, jos II syndikoitua luottoa käytetään yli 95 miljoonaa euroa; muussa tapauksessa KfW:n luotto maksetaan ensin takaisin mutta takaisinmaksut eivät vähennä KfW:n luottolimiittii). Ehtojen samanlaisuus ei kuitenkaan merkitse, että valtiollinen KfW käyttäytyisi kuin yksityinen markkinataloussijoittaja. Ratkaisevaa on taloudellinen yhteys, jossa KfW:n luotto myönnettiin. Kun syksyllä 2000 kävi ilmi, että kiinteän omaisuuden myyntiä ei pystyttäisi toteuttamaan suunnitellulla tavalla eikä suunnitellussa ajassa eikä I syndikoitua luottoa näin ollen voitaisi maksaa takaisin 30 päivään marraskuuta 2000 mennessä, velkojapankit jatkoivat I syndikoidun luoton takaisinmaksuaikaa ja myönsivät uuden, II syndikoidun luoton oman etunsa vuoksi. Uusi maksukyvyttömyystilanne olisi uhannut niiden saamia, joten taloudelliselta kannalta katsoen oli järkevämpää myöntää Holzmannille lisärahoitusta. KfW sen sijaan ei kuulunut yrityksen velkoihin kyseisenä ajankohtana eikä sillä näin ollen ollut luottotappioriskiä. Markkinataloussijoittajan tavoin toimiva sijoittaja ei tällaisessa tilanteessa myöntäisi takaamatonta luottoa (eli luottoa, jonka vakuutena ei ole aineellista tai aineetonta omaisuutta tai takausta). Komission tietojen mukaan yksikään riippumaton eli velkojasyndikaattiin kuulumaton pankki ei tarjoutunut myöntämään luottoa Holzmann AG:lle, ei myöskään ABN AMRO.

(74) Saksan väite, että KfW II:lla oli tarkoitus rahoittaa "tavanomaista liiketoimintaa" eikä Holzmannin rakenneuudistusta, ei myöskään vakuuta. KfW II:ta ja II syndikoitua luottoa koskevissa sopimuksissa viitataan sekä johdanto-osassa että sopimusehdoissa yksiselitteisesti Holzmannin rakenneuudistuksen jatkamiseen ja sopeuttamiseen ja luotot on sidottu suoraan toisiinsa käyttöönoton, takaisinmaksun ja keston osalta (katso johdanto-osan 63 kappale). Holzmann ei myöskään tarvitse likviditeettiä ainoastaan rakenneuudistuskustannusten suoraan rahoittamiseen vaan myös selviytyäkseen markkinoilla rakenneuudistuksen ajan. Rakennusalan erityispiirteiden vuoksi rakennushankkeille on saatava runsaasti etukäteisrahoitusta. Komission tietojen perusteella tarvittava likviditeettivaraus on noin 15 prosenttia rakennustuotannosta. II syndikoitu luotto ja KfW II palvelevat tätä

tarkoitusta, koska maksuvalmius vuoden 2000 lopussa ei vastannut alkuperäisiä suunnitelmia, mikä johtui ennen kaikkea siitä, että omaisuuserien myynti viivästyi ja alunperin suunniteltuja tukitoimenpiteitä ei ollutkaan vielä toteutettu.

(75) Näin ollen KfW II on luokiteltava perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi valtion myöntämäksi tai valtion varoista myönnettyksi tueksi. KfW on valtion rahalaitos, eikä sen kaupallisen yksikön olemassaoloa tai pankin riippumattomuutta valtion eduista ole todistettu. Sitä paitsi KfW myönsi Holzmannille luoton vaikeassa taloudellisessa tilanteessa ilman riskiä luottotappiosta ja edellyttämättä vakuuksia kuten aineellista tai aineetonta omaisuutta. Tällaisessa tilanteessa laina vastaa käytännössä avustusta⁽¹⁴⁾. Luottosopimuksen johdanto-osan toteamukset sekä KfW II:n käyttöönottoa ja käyttömahdollisuuksia koskevat ehdot ovat suoraan yhteydessä kuvaillun rakenneuudistussuunnitelman toteuttamiseen. Tämän vuoksi KfW II:ta on pidettävä lisätukitoimenpiteenä, jolla muutetaan ilmoitettua rakenneuudistussuunnitelmaa. Sen soveltuvuutta voidaan arvioida yhdessä perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn kohteena olevien ilmoitettujen tukien kanssa ottaen huomioon muiden asianomaisten oikeudet ja sen, että kyseisen muutoksen merkitys suhteessa koko rakenneuudistussuunnitelmaan ei ole merkittävä. Komissio toteaa tässä yhteydessä, että Saksa on toimittanut kaikki lisätukitoimenpiteen arvioinnin kannalta tarpeelliset tiedot.

(76) Valtion yrityksille myöntämiin lainoihin ja takauksiin sisältyy se riski, että yrityksen mahdollisessa konkurssissa niitä ei saada takaisin⁽¹⁵⁾. PH AG:n taloudellisen tilanteen perusteella komissio päätelee, että lainojen ja takauksien kokonaismäärää on pidettävä tukena. Tämä tarkoittaa ilmoitettuja, vielä toteuttamattomia 127,8 miljoonan euron toimenpiteitä, sekä 63,9 miljoonan euron KfW II:ta, joka on maksettava takaisin 29 päivään marraskuuta 2001 mennessä.

Tukitoimenpiteiden soveltuvuus yhteismarkkinoille

(77) Koska tukitoimenpiteet eivät perustuneet hyväksytyyn tukiohjelmaan, komission on arvioitava niiden soveltuvuus yhteismarkkinoille suoraan EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan nojalla.

⁽¹⁴⁾ Komission tiedonanto jäsenvaltioille, EYVL C 307, 13.11.1993, s. 3, 41 kohta.

⁽¹⁵⁾ Komission tiedonanto EY:n perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta valtiontukiin takauksina, EYVL C 71, 11.3.2000, s. 14.

- (78) EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan mukaan, jollei perustamissopimuksessa toisin määrätä, jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotkin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu yhteismarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.
- (79) Perustamissopimuksen 87 artikla mahdollistaa kuitenkin poikkeamisen periaatteesta, jonka mukaan valtiontuki ei sovellu yhteismarkkinoille. Tukien soveltuvuus yhteismarkkinoille voidaan perustella perustamissopimuksen 87 artiklan 2 kohdan poikkeusmääräysten avulla. Nyt tarkasteltavia tukitoimenpiteitä ei kuitenkaan voida pitää yksittäisille kuluttajille myönnettynä sosiaalisena tukena (a alakohta), ei tukena luonnonmullistusten tai muiden poikkeuksellisten tapahtumien aiheuttaman vahingon korvaamiseksi (b alakohta), eikä tukena sellaisten Saksan liittotasavallan alueiden taloudelle, joihin Saksan jako on vaikuttanut (c alakohta). Näitä poikkeuksia ei näin ollen voida soveltaa tähän asiaan.
- (80) Perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan b ja d alakohdan poikkeusmääräyksistä on todettava, että tukea ei ole tarkoitettu Euroopan yhteistä etua koskevan tärkeän hankkeen edistämiseen tai jäsenvaltion taloudessa olevan vakavan häiriön poistamiseen eikä myöskään kulttuurin ja kulttuuriperinnön edistämiseen; tuella ei ole tähän viittaavia piirteitä.
- (81) Näin ollen komissio tutkii tukitoimenpiteet EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan poikkeusmääräysten pohjalta. Komissio perustaa arviointinsa yhteisön suuntaviivoihin, joita sovelletaan tukeen tietyn taloudellisen toiminnan kehityksen edistämiseen, jos kyseinen tuki ei muuta kaupankäynnin edellytyksiä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla. Komission mielestä tähän asiaan ei voida soveltaa muita suuntaviivoja kuin vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseksi ja rakenneuudistukseksi annettuja suuntaviivoja⁽¹⁶⁾. Komissio katsoo lisäksi, että kuvailluilla tukitoimenpiteillä edistetään yrityksen rakenneuudistuksen rahoittamista ja tämän vuoksi niitä on pidettävä rakenneuudistustukina.
- (82) Suuntaviivojen mukaan rakenneuudistustuet ovat sallittuja ainoastaan, jos ne eivät ole vastoin yhteistä etua. Suuntaviivoissa asetetaan joiain ehtoja, jotka tuen on täytettävä ennen kuin komissio voi hyväksyä sen. Näitä ehtoja tarkastellaan seuraavaksi.

Yrityksen tukikelpoisuus

- (83) Komission mielestä on osoitettu riittävän selvästi, että PH AG on suuntaviivojen 2.1 kohdassa tarkoitettu vaikeuksissa oleva yritys. Kuten johdanto-osan 14 kappaleessa selvitettiin, raskaiden tappioiden vuoksi yritys jätti 23 päivänä marraskuuta 1999 hakemuksen selvitystilaan asettamisesta. Hakemus voitiin perua vasta sen jälkeen kun Saksan liittotasavallan hallitus oli ilmoittanut 24 päivänä marraskuuta 1999 aikomuksestaan myöntää pääomalaina ja valtiontakausta. Yritys oli edelleen suuntaviivojen 2.1 kohdassa tarkoitetuissa vaikeuksissa, kun valtiollinen KfW asetti sen käyttöön toisen luottolimiitin 1 päivänä joulukuuta 2000. Tässä vaiheessa yritys oli toteuttamassa suunniteltua rakenneuudistussuunnitelmaa. Tiettyjen toimenpiteiden kuten "asset dealin" ja muiden divestointien myöhästymisen vuoksi ja koska ilmoitetut tuet eivät olleet käytettävissä, Holzmann ei pystynyt maksamaan I syndikoitua luottoa takaisin määräajassa ja tarvitsi lisää likviditeettiä.
- (84) Holzmannin rakenneuudistus rahoitetaan ennen kaikkea omin varoin (esimerkiksi myymällä omaisuutta ja tytäryhtiöitä sekä vähentämällä henkilöstöä ja aluetoimistoja huomattavasti) sekä osakkeenomistajien ja velkojien avustuksella. On osoitettu riittävällä tavalla, että osakkeenomistajat ja velkojat eivät olisi kattaneet nyt arviotavilla tuilla rahoitettuja osuuksia (katso johdanto-osan kappaleet 54 ja 115).

Yrityksen elinkelpoisuuden palauttaminen

- (85) Suuntaviivojen 3.2.2 kohdan b alakohdan mukaan edellytyksenä tuen myöntämiselle on sellaisen rakenneuudistussuunnitelman täytäntöönpano, jonka komissio on vahvistanut jokaisen yksittäisen tuen osalta. Rakenneuudistussuunnitelman soveltuvuus yrityksen pitkän aikavälin elinkelpoisuuden palauttamiseen on tutkittava.
- (86) Komissio on perustanut arviointinsa Saksan toimittamiin tietoihin, muun muassa yksittäisiä rakenneuudistustoimenpiteitä koskeviin yksityiskohtaisiin suunnitelmiin, seuraavaa viittä vuotta koskeviin voitto- ja tappiolaskelmiin, skenaario- ja riskianalyyysiin, analyysiin ongelmien taustalla olevista rakenteellisista puutteista sekä suunniteltujen rakenneuudistustoimenpiteiden kustannuksiin (katso johdanto-osan 33 kappaleesta eteenpäin). Riippumaton konsulttiyritys vahvisti päätelmät, joihin komissio oli analyysissaan tullut.
- (87) Arvioinnissaan komissio käytti lisäksi Saksan tietoja rakenneuudistussuunnitelman meneillään olevasta täytäntöönpanosta ja yksittäisten toimenpiteiden muutoksista, kuten joidenkin divestointien aikataulumuutoksista, joiden vuoksi tarvittiin kaksi lisäluottoa (II syndikoitu luotto ja KfW II) joulukuussa.

⁽¹⁶⁾ Ks. johdanto-osan 21 kappale ja alaviite 7.

- (88) Komission mielestä yksityiskohtainen rakenneuudistus-suunnitelma velkojapankkien helmikuussa 2000 hyväksymässä muodossa sisälsi jäljempänä kuvaillut toimenpiteet, jotka kokonaisuudessaan olivat ja ovat omiaan palauttamaan yrityksen pitkän aikavälin elinkelpoisuuden. Keskeiset toimenpiteet koskevat lähes yksinomaan Saksaa (lukuun ottamatta muissa jäsenvaltioissa sijaitsevien tytäryhtiöiden myyntiä, katso johdanto-osan 110 kappale), joten myös rakenneuudistussuunnitelman arviointi koskee pääasiassa Saksaa.
- (89) Holzmännin aiemmassa kehityksessä havaittujen suurimpien virheiden osalta (katso johdanto-osan 34 kappale) voidaan todeta, että keskeiset toimenpiteet, kuten henkilöstön ja sitä kautta rakennustuotannon radikaali vähentäminen, vetäytyminen projektin hoidon ja johdon kaltaisesta riskialttiista toiminnasta, toiminnan lopettaminen tai vähentäminen muilla kuin ydinaloilla, paremmat sisäiset valvontamenetelmät ja sisäisen organisaatio- ja osakkuusrakenteen keventäminen, vaikuttavat yrityksen kannattavuuden palauttamisen ja aiempien virheiden välttämisen kannalta järkeviltä. Operatiiviset parannukset perustuvat sisäisiin toimenpiteisiin ja viime kädessä tappioita tuottavan toiminnan lopettamiseen. Kaikki toimenpiteet ovat lisäksi toteuttamiskelpoisia ja suurin osa niistä onkin jo pantu täytäntöön.
- (90) Rahoitukselliset toimenpiteet olivat välttämättömiä ja aiheellisia, jotta ensinnäkin poistettaisiin ylivelkaantuminen (selvitystilän syy) vuoden 1999 lopulla ja lisäksi voitaisiin rahoittaa Holzmännin rakenneuudistus.
- (91) Osa alkuperäisessä suunnitelmassa esitetyistä tiedoista oli kuitenkin alun alkaen liian optimistisia. Vuoden 2000 yleistä kehitystä ei realistisesti katsoen voitu ennustaa. Kiinteän omaisuuden myynnille (asset deal ja SPV) asetettu aikataulu oli sopimusten rakenteen vuoksi alusta alkaen epärealistinen, sillä se johti väistämättä hintaerimielisyyksiin sekä väliostajina että velkojina toimivien pankkien välillä.
- (92) Liiketoimintasuunnitelmassa esitetyt operatiiviset voittomarginaalit tuntuivat Saksan rakennusmarkkinoiden huonojen kehitysnäkymien vuoksi liian optimistisilta. Alkuperäisessä rakenneuudistussuunnitelmassa ennustettiin, että vuonna 2000 investoinnit Saksan rakennus-alalla kasvavat noin 2 prosenttia. Vaikka todellinen lasku⁽¹⁷⁾ ei suunnitelman laatimishetkellä ollutkaan nähtävissä, olisi ollut varovaisempaa odottaa 0–1 prosentin kasvua, kuten alaa koskevilla ulkopuolisissa tutkimuksissa ennustettiin⁽¹⁸⁾. Näin ollen alkuperäisessä suunnitelmassa esitetty arvio toiminnallisesta kannattavuudesta oli liian optimistinen. Sen toteutuminen oli mahdotonta, koska rakennusalan todellinen kehitys vaikutti negatiivisesti niihin tytäryhtiöihin, joiden tila oli jo huono. Toisin kuin oli suunniteltu, neljää tytäryhtiötä (HIG, Kemmer, Franki, Lavis) ei saatu myytyä, joten kolmen yhtiön rakenneuudistuksesta oli huolehdittava itse ja neljäs (Lavis) oli lopetettava, minkä vuoksi kustannukset olivat odotettua suuremmat.
- (93) Lisäksi suunniteltujen kustannusleikkausten sekä velkaantuneisuuden paremman ja nopeamman vähentämisen kaltaisten toimenpiteiden toteuttaminen kestää todellisuudessa suunniteltua kauemmin. Tämän lisäksi on otettava huomioon, että vuoden 1999 todelliset tappiot olivat 153 miljoonaa euroa suuremmat kuin alkuperäisessä rakenneuudistussuunnitelmassa oli esitetty.
- (94) Tämän lisäksi ilmoitettu tuki ei ollut vuonna 2000 käytettävissä, koska komission tutkimukset olivat kesken.
- (95) Kuvailun kehityksen ja erityisesti omaisuuden myynnin epäonnistumisen vuoksi I syndikoitua luottoa ei voitu maksaa takaisin marraskuussa 2000 eikä maksuvalmius parantunut suunnitellulla tavalla. Tämän vuoksi ja koska tukea ei ollut käytettävissä, suunnitelmaan tehtiin seuraavat tärkeät muutokset: I syndikoitua luottoa pidennettiin (takaisinmaksu) ja yritykselle myönnettiin lisää luottoa, mukaan luettuna KfW II (katso johdanto-osan 63 kappale), yritys myi itse huomattavan osan alun perin "asset dealiin" kuuluvista hankkeista ja SPV:n rakennetta muutettiin muiden hankkeiden myymistä varten. Rakennusalan kehityksen vuoksi on lisäksi tarkoitus sulkea muita aluetoimistoja, mikä johtaa vielä 300 työpaikan häviämiseen. Suunnitelmia tytäryhtiöiden myynnistä, lopettamisesta ja pienentämisestä konkreetisoitiin, esimerkiksi divestoinnit ovat nyt alkuperäistä suunnitelmaa laajempia (katso johdanto-osan 37 kappale).
- (96) Koska EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn aikana toimitettiin perusteellisia tietoja muutoksista, komissio voi ottaa muutokset huomioon arvioinnissaan. Komissio katsoo, että muutokset perustuvat nyt realistisiin oletuksiin ja niissä otetaan riittävällä tavalla huomioon todellinen kehitys.
- (97) Komissio panee merkille, että suurin osa suunnitelluista toimenpiteistä myös toteutettiin suunnitellulla tavalla ja yritys tekee kaikkensa toteuttaakseen myös jäljellä olevat toimenpiteet, kuten muiden omaisuusserien ja tytäryhtiöiden myynti. Holzmännin liikevaihdon leikkaaminen rakentamisen ydinalalla Saksassa noin 16 prosentilla vuonna 2000 ja 22 prosentilla vuonna 2001 on kannattavuuden palauttamisen kannalta tarpeen ja perustuu ennen kaikkea asteittaiseen vetäytymiseen kannattamattomasta toiminnasta kuten massatuotannosta.

⁽¹⁷⁾ Tilastoja vuoden 2000 tuloksista ei ole vielä saatavilla. On kuitenkin selvää, että vuonna 2000 investoinnit vähenivät selvästi (Deutsche Institut der Wirtschaftin (DIW) viikkokatsauksessa 01/2001 esitetyn taulukon 7 mukaan lasku oli 3,0 %).

⁽¹⁸⁾ Ks. esim. arviot 0,2 %:sta DIW:n viikkokatsauksessa 43/1999 (taulukko 2.2).

- (98) Komissio tietää, että Holzmann-konserni ei tule saavuttamaan alun perin suunniteltua hiukan voitollista tulosta eikä edes nollatulosta⁽¹⁹⁾. Tavoite oli optimististenkin odotusten perusteella kunnianhimoinen ja ottaen huomioon Saksan rakennusteollisuuden kehitys vuonna 2000 tuskin toteutettavissa. Kehityksestä erityisesti kärsineet kaksi päätoimipistettä on nyt suljettu. Näyttää siltä, että vuoden 2000 taluskehitys yhdistyneenä joidenkin toimenpiteiden myöhästymiseen ja tytäryhtiöiden rakennemuutoksen kustannusten nousuun on johtanut pelkästään Saksassa arviolta yli 170 miljoonan euron operatiiviseen tappioon konsernitason, mikä on todennäköisesti johtanut käteisvarojen hupenemiseen⁽²⁰⁾. Käytettävissä olevien arvioiden perusteella komissio päättelee, että yrityksen maksuvalmiusvarauksen vuodelle 2001 täytyy olla vähissä. Komission käsityksen mukaan maksuvalmiuden pitäisi kuitenkin riittää (ellei sitten rakennusteollisuuden taloudellinen tilanne vaikuta jatkossakin kielteisesti operatiiviseen tulokseen), jos jäljellä olevat rakennemuutustoimenpiteet — erityisesti omaisuuserien ja tytäryhtiöiden myynti — pannaan nopeasti täytäntöön ja ilmoitetut tuet saadaan käyttöön. Tässä yhteydessä komissio toteaa, että vuoden 2001 kehityksellä on ratkaiseva merkitys.
- (99) Suuntaviivojen kriteerien pohjalta komissio on tullut arvioinnissaan siihen tulokseen, että jo toteutetut ja suunnitellut rakennemuutustoimenpiteet ovat järkeviä, vakuuttavia ja periaatteessa sopivia palauttamaan Holzmannin pitkäaikainen kannattavuus edellyttäen, että yritys onnistuu toteuttamaan ratkaisevat divestoinnit ja supistukset nopeasti ja siten säilyttämään elinkelpoisuutensa lyhyellä aikavälillä.

Kilpailun turhan vääristymisen välttäminen

- (100) Suuntaviivojen 3.2.1. kohdan mukaan kilpailua vääristävät vaikutukset on hyvitetävä yrityksen toiminnan jatkumisen tuomilla eduilla (varsinkin jos todetaan, että yrityksen konkurssista johtuvien irtisanomisten nettomääräiset vaikutukset yhdessä jakelijoille aiheutettujen vaikutusten kanssa aiheuttaisivat paikallisia, alueellisia tai valtakunnallisia työllisyysongelmia) ja tarvittaessa riittäville vastasuoritteilla kilpailijoiden hyväksi.

⁽¹⁹⁾ Holzmann itse ilmoitti 14. maaliskuuta 2001 konsernin tappion olevan noin 50 miljoonaa euroa vuonna 2000, mikä sen mukaan johtuu ennen kaikkea Saksan rakennusteollisuuden jatkuvasta taantumasta, viivästyksistä laitosten myynnistä ja eräiden saksalaisten tytäryhtiöiden odottamattomista rakennemuutuskustannuksista.

⁽²⁰⁾ Komission oli perustettava arvionsa liiketoimintasuunnitelmaan ja velkojapankkeja varten laadittuihin kuukausiraportteihin. Kyseisissä asiakirjoissa olevat luvut näyttivät olevan peräisin eri lähteistä konsernin sisältä, minkä vuoksi niihin on suhtauduttava varauksella. Komission resurssit eivät riitä todelliseen tilintarkastukseen edes konsulttien avulla. Vuoden 2000 vuosikertomus ei ollut vielä saatavilla, mutta liiketoiminnan todellinen tulos olisi silti voinut jäädä varausten ja taseen osalta epäselväksi.

- (101) Saksan menettelyn kuluessa esittämän vertailevan analyysin mukaan rakennemuutustoimenpiteet ovat johtaneet noin 6 000 työpaikan häviämiseen Holzmannilta ja sen tytäryhtiöistä ja noin 2 050 työpaikan häviämiseen alihankkijayrityksistä. Selvitystilaan asettaminen sen sijaan olisi merkinnyt sitä, että Holzmannilta häviävien työpaikkojen määrä olisi ainakin väliaikaisesti ollut suunnilleen sama, mutta tämän jälkeinen konkurssinnettely olisi johtanut siihen, että alihankkijayrityksistä olisi hävinnyt yli 35 000 työpaikkaa. Komissio pitää kyseistä vertailevaa skenaariota realistisempänä kuin alun perin esitettyä Holzmannin täydellistä "häviämistä" ja tästä seuraavaa mahdollisesti 55 000—60 000 työpaikan menetystä.
- (102) Selvitystila koskevassa skenaariossa esitetty korkea luku alihankkijayrityksistä katoavista työpaikoista tuntuu liioitellulta, koska laskelmiin on otettu mukaan esimerkiksi sellaiset alihankkijat, joiden liiketoiminnasta Holzmannilla on vain pieni osuus (esimerkiksi 7,5 % tai sen alle), vaikkakin niiden konkurssiriski on arvioitu pieneksi (todennäköisyys enintään 10 %). Väite, että Holzmannin selvitystila vaikuttaisi alihankkijoihin raskaammin kuin menossa oleva rakennemuutustus, on kuitenkin vakuuttava. Ensinnäkin Holzmann saavuttaa yli kaksi kolmasosaa rakennustuotannostaan alihankkijoiden avulla. Toiseksi rakennushankkeet edellyttävät runsaasti etukäteisrahoitusta eikä pienillä yrityksillä tavallisesti ole suurta maksuvalmiusvarausta. Jos suuryritys joutuu selvitystilaan, tällä on helposti dominovaikutus. Näin ollen komissio on samaa mieltä liittohallituksen kanssa siitä, että yrityksen toiminnan jatkumiseen liittyy sekä taloudellisia että yhteiskunnallisia etuja.

- (103) Suuntaviivojen 3.2.2 kohdan c alakohdan mukaan kilpailijoihin kohdistuvat haitalliset vaikutukset on pyrittävä poistamaan mahdollisimman laajasti. Yleensä tämä ehto toteutetaan rajoittamalla tai supistamalla yrityksen asemaa merkityksellisillä markkinoilla. Tämä on suhteutettava tuen aiheuttamiin kilpailun vääristymisiin ja etenkin yrityksen suhteelliseen painoarvoon asian kannalta merkityksellisillä markkinoilla.

- (104) Ilmoitettujen tukien määrä 127,8 miljoonaa euroa on vähäinen, kun se suhteutetaan yrityksen kannattavuuden palauttamisen edellyttämään lähes 2 miljardin euron rahoituspakettiin (alle 10 %). Suhde ei muutu ratkaisevasti, vaikka mukaan otettaisiin joulukuussa vuodeksi myönnetty 63,9 miljoonaa euron tukitoimenpide KfW II (katso johdanto-osan 113 kappale). Kun otetaan huomioon yrityksen kannattavuuden palauttamisen edellyttämä koko rahoituspaketti, tukimäärä ja tästä seuraava

kilpailun vääristyminen on suhteellisen vaatimatonta. Toimenpiteet yrityksen markkina-aseman pienentämiseksi ovat tähän verrattuna huomattavia ja riittävät komission mielestä lieventämään kilpailijoihin kohdistuvia kielteisiä seurauksia.

(105) Toimitettujen tietojen perusteella Holzmann-konserni oli vuonna 1998 toisella sijalla Saksan rakennusmarkkinoilla; vuonna 1999 yritys oli Saksan arvioiden mukaan kolmannella sijalla (noin 2,8 miljardin euron kokonaisliikevaihdollaan). Saksan määrittämän rakentamisen ydintoiminnan alalla Holzmann oli vuonna 1999 1,9 miljardin euron liikevaihdollaan ja vuonna 2000 noin 1,6 miljardin euron liikevaihdollaan kolmannella ellei jopa neljännellä sijalla. Rakennusalan kokonaisliikevaihdon (104 miljardia euroa vuonna 1999) ja rakentamisen ydintoiminnan kokonaisliikevaihdon (arviolta 92 miljardia euroa) perusteella mitattuna yrityksen markkinaosuus oli noin 2—3 prosenttia molemmilla aloilla. Ydintoiminnan merkityksellisillä segmenteillä Holzmannin markkinaosuudet arvioitiin seuraaviksi: alle 1 prosentti pienten hankkeiden, 3—4 prosenttia keski suurten hankkeiden ja 4—5 prosenttia suurten hankkeiden segmentillä⁽²¹⁾.

(106) Aluetoimistojen sulkemisen ja henkilöstön vähentämisen myötä rakentamisen ydintoiminnan liikevaihto laskenee vuonna 2000 arviolta 16 prosenttia ja vuonna 2001 vielä 22 prosenttia. Nyt on tarkoitus sulkea enemmän aluetoimistoja kuin alkuperäisessä suunnitelmassa esitettiin. Holzmann vähentää radikaalisti toimintaansa pienten (liikevaihtoa vähennetään 25 % vuonna 2000 ja 50 % vuonna 2001) ja keski suurten hankkeiden segmentillä (liikevaihtoa vähennetään 35 % ja 23 %). Kasvu suurten rakennushankkeiden segmentillä, jota Holzmann pitää ydinosana, on yrityksen kannattavuuden palauttamisen kannalta ratkaisevaa (liikevaihto nousee 30 % vuonna 2000 ja pysyy ennallaan vuonna 2001).

(107) Lisäksi yritys vetäytyy kokonaan tie- ja asfalttirakentamisesta myymällä Deutsche Asphaltin, joka on yksi alan johtavia yrityksiä yli 2 500 työntekijällään ja noin 300 miljoonan euron liikevaihdollaan. Teräsrakentaminen on tarkoitus lopettaa ja 50 prosentin osakkuudesta maanalaan rakentamiseen erikoistuneessa Möbiuksessa on tarkoitus luopua (katso johdanto-osan 51 kappale).

⁽²¹⁾ Koska ydintoiminta on määritelty laajasti, markkinaosuudet erityisesti suurten hankkeiden segmentillä voivat olla aliarvioituja. Parempia lukuja tai arvioita ei kuitenkaan ollut käytettävissä. Aiemmassa kirjeessään Saksa viittasi Bundeskartellamtin päätökseen (ks. alaviite 8), jossa Holzmannin markkinaosuus suurten hankkeiden segmentillä 1990-luvun alussa oli arvioitu huomattavasti suuremmaksi (noin 20 %), todeten kuitenkin, että tämänkin laskelman perusteella markkinaosuus oli sitemmin laskenut vähintään alle 15 %:n. Tässä yhteydessä on syytä todeta, että Bundeskartellamt oli ottanut laskelmissaan huomioon vain muutaman tarjoajan markkinaosuudet ja tästä syystä saksalainen tuomioistuimien kumosikin kyseisen päätöksen vuonna 1998 (Kart 3/95, Wirtschaft und Wettbewerb 5/1998).

Lisäksi on tarkoitus vähentää huomattavasti toimintaa lämmitys-, tuuletus- ja ilmastointitekniikan alalla sekä Frankin Etelä-Saksassa harjoittaman maanalaan rakentamisen erikoistehtävissä. Tämän lisäksi on jo luovuttu ja luovutaan toiminnasta lukuisilla pienillä markkinasegmenteillä.

(108) Divestoinnit sekä toiminnan lopettaminen ja supistaminen ylittävät selvästi alkuperäisessä suunnitelmassa esitetyn tason. Huolimatta Holzmannin samanaikaisista pyrkimyksistä nostaa tuottavuutta kyseiset toimenpiteet johtavat markkina-aseman huomattavaan pienemiseen, joten tämän osalta asianomaisten huomautukset (katso johdanto-osan 57 kappale) voidaan jättää huomiotta.

(109) Tarjonta Saksan rakennusalaalla ylittää kysynnän, koska aleneva suuntaus erityisesti uusissa osavaltioissa jatkuu. Kyseessä ei kuitenkaan ole suuntaviivojen 3.2.2 kohdan c alakohdan i luetelmakohdassa tarkoitettu rakenteellinen ylikapasiteetti, koska tämä viittaa yleensä enemmän teollisuustuotantoon kuin palvelusektoriin, jolla kapasiteettia on yleensä paljon helpompi sopeuttaa markkinaolosuhteisiin. Komissio yhtyy Saksan käsitykseen, että rakennusyritysten tuotantokapasiteetti muodostuu pääasiassa työvoimasta ja vähäisemmässä määrin varusteista, kuten nostureista ja kaivureista, jotka useimmiten on vuokrattu. Molemmat "kapasiteettikategoriat" ovat liikuteltavissa ja voidaan asentaa uudelleen ilman investointikustannuksia, joten kapasiteetin supistaminen peruuttamattomasti siten, että alennetaan tuotantolaitosten aiempaa tuotantokykyä pysyvästi, ei ole mahdollista. Nyt käsiteltävässä asiassa kapasiteetin supistaminen toteutetaan suuntaviivojen 3.2.2 kohdan c alakohdan ii luetelmakohdan mukaisesti vähentämällä runsaasti työpaikkoja konsernissa sekä myymällä omaisuuseriä ja tytäryhtiöitä.

(110) Selvästi suurin osa toimenpiteistä kohdistuu Saksaan, josta löytyvät myös syyt aiempiin ongelmiin. Koska konsernin rakennetta on tarkoitus tehostaa tytäryhtiöiden ja toiminta-alan suhteen, merkittäviä tytäryhtiöiden divestointeja on toteutettu myös Itävallassa, Alankomaissa ja Espanjassa. Ranskan ja Espanjan toimintansa Holzmann lopettaa kokonaan.

(111) Komission mielestä kyseiset supistukset ja divestoinnit riittävät tasoittamaan käsiteltävien tukitoimenpiteiden kilpailua vääristävän vaikutuksen. Komissio ottaa myös huomioon, että PH AG:n toiminnan supistaminen ja tytäryhtiöiden divestoinnit, leikkaukset ja lopettamiset ovat olleet alun perin suunniteltua laajempia.

Vähimmäismäärään rajoitettu tuki

- (112) Komission mielestä Saksa on osoittanut riittävällä tavalla, että tuen määrä rajoittuu rakenneuudistuksen kannalta välttämättömään vähimmäismäärään ottaen huomioon yrityksen, sen emoyhtiön ja osakkeenomistajien käytettävissä olevat varat. Yritykselle ei anneta lisää likviditeettiä, jota se voisi käyttää kapasiteettinsa laajentamiseen.
- (113) Ilmoitettujen tukien määrä 127,8 miljoonaa euroa on vähäinen, kun se suhteutetaan pankkisyndikaatin yli 90 prosentin osuuteen rahoituspaketista (yli 65 % saadaan yksityisiltä rahoituslaitoksilta, johdanto-osan 56 kappale). Jos otetaan huomioon molemmat joulukuussa 2000 myönnetty uudet luotot, KfW II -tukitoimenpide eli 63,9 miljoonaa euroa on 20 prosenttia kokonaisuudesta mukaan lukien II syndikoitu luotto (256 miljoonaa euroa). Tukitoimenpiteiden osuus koko rahoituspaketista on edelleen alle 10 prosenttia. Joidenkin rahoitustoimenpiteiden erilainen kesto on kuitenkin otettava huomioon. Kun se otetaan huomioon, tukitoimenpiteiden osuus ei minään ajankohtana ylitä 15:tä prosenttia kyseisenä ajankohtana käytettävissä olevista kokonaisvaroista.
- (114) Saksa on myös osoittanut, että tuki rajoittuu vähimmäismäärään, joka oli tarpeen kattamaan marraskuussa 1999 käytyjen neuvottelujen kuluessa ilmenneet 141 miljoonan euron lisäriskit, joihin sisältyivät mahdollisesta selvitystilasta aiheutuvat seisokkikulut. Holzmännin rahoitustilanteen vuoksi ei myöskään ole vaaraa, että tuet toisivat yritykselle ylimääräistä likviditeettiä. Tuki ei saata tuensaajayritystä sellaiseen asemaan, jossa se voisi noudattaa aggressiivista strategiaa markkinoilla tai lisätä kapasiteettiaan. Tällainen väärinkäyttö ei myöskään vastaisi tuensaajan tavoitetta palauttaa yrityksen kannattavuus.
- (115) Koska aiemmat pelastus- ja rakenneuudistuskeskustelut pankkien kanssa olivat epäonnistuneet, komissio pyysi menettelyä aloittaessaan Saksalta perusteellista selvitystä syistä, joiden vuoksi valtion toimenpiteet olivat osoittautuneet ratkaisevan tärkeiksi. Saksan toimittamien tietojen ja velkojapankkien selvitysten perusteella komissio päättää, että aiemmat neuvottelut eivät kaatuneet pankkien epäilyksiin rakenneuudistuksen periaatteista vaan erimielisyyksiin osallistumisesta rahoituspakettiin ja ennen kaikkea yksittäisten velkojien osuuksista pääomankorotuksessa. Senkään jälkeen kun viimeksi mainittu ongelma oli ratkaistu, jäljellä olevia rahoitustarpeita, muun muassa edellä mainittuja lisäriskejä, ei saatu katettua. Näin ollen komission mielestä on osoitettu riittävällä tavalla, että ilmoitetut tukitoimenpiteet olivat

tarpeen, jotta rakenneuudistussuunnitelma hyväksyttävään ja saatavaksi tarvittavat varat suunnitelman toteuttamiseksi sovitussa muodossaan.

- (116) KfW II -tuki yhdessä II syndikoidun luoton kanssa tuli tarpeelliseksi ennen kaikkea sen vuoksi, että "asset dealin" ja SVP:n toteuttaminen aiotulla tavalla epäonnistui eivätkä ilmoitetut tuet olleet käytettävissä. Kun otetaan huomioon tuensaajayrityksen maksuvalmius kyseisen muutoksen ajankohtana, toimenpide rajoittui välttämättömään vähimmäismäärään. KfW II:n luottoliemi on käytettävissä 30 päivään lokakuuta 2001 asti mutta ainoastaan, jos muut luottolimitit on jo käytetty. Takaisinmaksun on tapahduttava viimeistään 29 päivänä marraskuuta 2001. Vaikka kyseiset tukitoimenpiteet menevät ajallisesti jonkin verran päällekkäin, ei näin ollen ole vaaraa, että Holzmännille annettaisiin ylimääräistä likviditeettiä.
- (117) Koska menettelyn aloittamisen yhteydessä ei toimitettu selvitystä "value at risk" -periaatteen soveltamisesta yksittäisten velkojapankkien osuuksiin, komissio ei voinut sulkea pois mahdollisuutta, että julkisten pankkien osallistuminen rikkoi markkinataloussijoittajaa koskevaa periaatetta eli merkisi näin ollen lisää valtiontukea yritykselle. Saksan tiedot (katso johdanto-osan 56 kappale) osoittavat, että yhdeksän julkisen velkojapankin osuudet vaihtelivat yhteensä 26 prosentista (pääomankorotus) 33 prosenttiin (I syndikoitu luotto). II syndikoidun luoton osalta osuus oli yhteensä 32 prosenttia. Toimitettujen selvitysten ja saamia koskevien yksityiskohtaisten tietojen perusteella komissio katsoo, että saamista perusteella "value at risk" -periaatteen mukaisesti porrastetut yksittäiset osuudet on laskettu samalla tavalla sekä yksityisille että julkisille pankeille ja osuus pääomankorotuksesta jäi pienemmäksi sen vuoksi, että Deutsche Bankin osuus suurimpana osakkeenomistajana oli suurempi. Näin ollen julkisten pankkien osallistuminen velkojapankkien syndikaattiin vastasi markkinataloussijoittajaa koskevaa periaatetta eikä ollut tukea.

VIII LOPPUPÄÄTELMÄT

- (118) Komissio katsoo, että edellä kuvaillut toimenpiteet ovat EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja valtiontukia. Komissio katsoo myös, että tukitoimenpiteet täyttävät vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseksi ja rakenneuudistukseksi annettujen suuntaviivojen edellytykset ja ovat EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla yhteismarkkinoille soveltuvia. Näin ollen ne voidaan sallia,

ON TEHNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Jäljempänä kuvailuista toimenpiteistä muodostuvat valtiontuet Philipp Holzmann AG:n rakenneuudistukseen ovat EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla yhteismarkkinoille soveltuvia:

- a) valtiollisen Kreditanstalt für Wiederaufbaun myöntämä 150 miljoonan Saksan markan (76,7 miljoonan euron) pääomalaina, jonka 30 päivänä kesäkuuta 2001 päättyvää alkupeleistä laina-aikaa voidaan pidentää kahdellatoista kuukaudella;
- b) enintään kahden vuoden pituinen ja 100 miljoonan Saksan markan (51,1 miljoonan euron) suuruinen valtiontakaus;

- c) valtiollisen Kreditanstalt für Wiederaufbaun myöntämä 125 miljoonan Saksan markan (63,9 miljoonan euron) luottoliemiitti, joka on maksettava takaisin 29 päivään marraskuuta 2001 mennessä.

2 artikla

Tämä päätös on osoitettu Saksan liittotasavallalle.

Tehty Brysselissä 8 päivänä toukokuuta 2001.

Komission puolesta

Mario MONTI

Komission jäsen